

je to put kojim će se kretati do danas. U početku Nikolajević prikazuje vojvodanski pejzaž na jedan donekle uobičajen način („guvno“, ravnicu itd.), nastojeći da ga oboji ličnom notom. Vremenom se sve manje zadovoljava uobičajenim vizurama predela i počinje da otkriva sasvim jednostavne ritmove na običnim i nenametljivim motivima, karakterističnim za podneblje ravnice, jer sugestivno odražavaju njeno intimno, pravo biće. Slama, kukuruzovina ili granje u vodi nagoveštavaju četvrti, najznačajniji period Nikolajevićevog stvaralaštva. Taj period, obično poznat po kratkom nazivu „granje u vodu“, u stvari je neposredno uključuje Nikolajevića u savremene tokove likovnog stvaralaštva.

Nikolajevićeva prevashodno crtačka senzibilnost našla je svoje pravo mesto u tom novom svetu, tek kada se potpuno oslobodila te prizemne perspektive i kada se konačno vinula u jedan svet čiste likovne poezije samostalnih oblika, koji svojim bogatim i raznovrsnim sklopovima tako dobro i simbolično odražavaju štimung života vojvodanske ravnice.

Peti period koji nosi naziv „ritam oblika u prostoru“, je logičan nastavak prethodnog traženja i predstavlja postepeni prelaz od čistih linearnih ritmova na kompozicije koje sada uključuju u

sebi i valerske vrednosti određenog štimunga. One imaju i dalje pretežno sličan prefinjeni lirski karakter, tako karakterističan za Nikolajevića. Međutim, u tom prebogatom svetu ravnice, autor počinje da uočava i da se oduševljava i za izvesne mnogo kontrastnije i dramatičnije likovne senzacije, za nju isto tako karakteristične. U najnovije vreme pronalazi neke nove sukobe i dramatična raspoloženja, što najbolje potvrđuje činjenicu da Nikolajević još ima mnogo da kaže i da nas iznenadi, odražavajući i osluškajući u sebi one nemire koji prate svaki predani stvaralački rad.

Put kojim je Nikolajević išao bio je strogo logičan, sve faze razvitka kao da proizlaze jedna iz druge, a svaka posebno i sve zajedno u kontinuitetu razvitka proizlaze iz samog crteža. Crtežom je autor nastojao da odredi svoj odnos prema okolini, crtežom se oduševljavao otkrivajući u ljudima ili vojvodanskoj ravnici nove i okrepljujuće sokove toliko neophodne za njegovu umetnost. On u prvom zanosu beleži na elementaran i jednostavan način suštinu motiva koji mu je privukao pažnju koristeći uvek dosledno tačku, liniju i mrlju u najčistijem izvornom stanju.

Dvanaest umetnika iz Makedonije

Bogomil Karlavaris

Ova izložba pokazuje nesumnjiv rast makedonske likovne umetnosti, kako po broju stvaralaca, tako i po kvalitetu i po aktuelnosti likovnih stremjenja. Izložba takođe pokazuje i jednu opštu pojavu u našoj savremenoj likovnoj umetnosti, a to je znatno jača dominacija likovnih karakteristika savremenih pravaca koji potiču sa Zapada uz izvesno distanciranje od likovne tradicije u našoj zemlji. Prva konstatacija je neosporno pozitivna. Druga konstatacija se može shvatiti i pozitivno i negativno. Pozitivno utoliko, ukoliko se savremena likovna umetnost shvata kao jedna kosmopolitska celina; negativno, ukoliko se vrednosti u savremenoj likovnoj umetnosti povezuju sa izvornim i nacionalnim osobenostima. Jer, na ovoj izložbi zaista imponuju slike konsekvantno sprovedene koncepcije bilo pop-arta ili nekog drugog pravca; istovremeno, na ovoj izložbi se ne oseća ona snaga i dramatika makedonskog podneblja i harmonija makedonskog folklora, pa se poreklo autora teško otkriva putem ovih slika. Iako se u predgovoru kataloga za ovu izložbu umetnici razvrstavaju u dve grupe, pri čemu je prva grupa karakterisana „eksperimentima izvođenim u unutrašnjoj stvaralačkoj laboratoriji... zainteresovani za tajanstveno, spiritualno, nadrealno, poetsko, tradicionalno-folklorno“, a druga grupa — „racionalnim, matematičkim, egzaktnim“, nije tako jednostavno otkriti kod umetnika prve grupe šta ih to povezuje sa tradicijom i senzibilitetom makedonskog naroda.

Nezavisno od ovih razmišljanja, valja izdvojiti nekoliko umetnika

koji imponuju celovitošću svoga dela na ovoj izložbi. Među ove umetnike treba ubrojati pre svega Frangovski Nove i Anetu Svetijevu. Frangovski Nove gradi svoju kompoziciju geometrijskom čistotom uz korišćenje elemenata pop-arta. Na tim slikama imponuje pre svega jasnoća, čistoća i uverljivost poruke. Aneta Svetijeva, međutim, polazi od mnogo dubljih pobuda i mnogo kompleksnije obuhvata problem. Ona istražuje karaktere figura, u svojim plastikama ističe ono što je karakteristično, ali i ljudski, humano, a sama obrada forme je snažna, sugestivna i napeta do grča. Otuda dve plastike, jedan portret i jedan poluakt, plene svojom jednostavnošću i kompleksnošću istovremeno. Svetijeva je nesumnjivo snažan talenat koji ulazi u suštinu života i plastičnih vrednosti. Nikola Fidanovski-Kočo varira temu čvorova u beskrajnim prostorima. On kontrastira naturalistički slikane mreže i užad sa čvorovima sa poetskim plavim prostorima, koji su nekad i konkretni, ali uvek lirski i nestvarni. Ovaj koncept i rešenja imponuju, ali su sigurno ograničenog dometa za jedno trajnije angažovanje. Likovno i poetski čist, sa tendencijom ka estetiziranju, Đoko Matevski izložio je platno „Osakačena generacija“, sigurno najbolje od tri izložena platna, ali koje u realizaciji ne odgovara angažovanom naslovu slike. Njegova slika predstavlja, pre svega, skladnu kompoziciju delikatnih sivih tonova. Nešto više angažovan pa i satiričan je Risto Mijakovski, koji je zaokupljen problemima saobraćaja i deformacijom čoveka u kontaktu sa mašinama.

Mihajlo Petrov

Bogomil Karlavaris

Mihajlo Petrov prisutan je od dvadesetih godina u našem likovnom životu kao slikar, grafičar i likovni kritičar, ali i kao stvaralac u grafičkom dizajnu i organizator likovnog života. Jedan od nosilaca avangardnih procesa posle prvog vetskog rata, bio je to u izvesnom smislu i u periodu posle 1950. godine.

Već je u više navrata rečeno da je Mihajlo Petrov značajan za srpsku grafiku, ne samo zbog visokog kvaliteta, već, još više, što je on školovao i veliki broj mladih grafičara koji danas nose savremenu grafiku u Srbiji. I na ovoj izložbi grafika je dominantna i po broju radova, ali i po interesovanju koje izaziva kod gledalaca.

Opredivši se još u periodu posle 1955. godine za apstrakciju, Mihajlo Petrov razvijao je ovaj izraz na iskustvima tašizma i

enformela. Pri tome je znatno doprineo savladavanju tehnoloških postupaka u rešavanju različitih struktura. Izložene grafike kreću se u tom naznačenom smeru i prikazuju svu raznovrsnost interesovanja, tehnoloških rešenja i bogatstva u raspoloženjima Mihajla Petrova. Naime, za grafike Mihajla Petrova ne može se reći samo da nose specifičnosti u tehnološkom i tehničkom smislu, već one istovremeno predstavljaju i jedan nov, originalan poetski svet — zgusnute emocije i maštovitih priča. Zbog toga ove grafike treba shvatiti u njihovoj slojevitosti: s jedne strane, snažan zamah i istraživački napor u tehničkom rešavanju grafičkog izraza a, s druge strane, izvesna produbljena racionalnost i poetičnost, neki svet — kako to kaže Miodrag Kolaric — „sa neobičnim znacima za čitanje i posebnom emocio-